

vist ogsaa vil kunne finde hundrede og atter hundrede Kjøbstadborgere, der meget varmt vilde takke ham, hvis han vilde give dem Bevilling til at lægge sig med Handelsetablissementer lige udenfor en Kjøbstad. Nogle af Kjøbstadernes allerfarligste Fjender ere nemlig netop de Kjøbstadborgere, der benytte alle Fordelene ved Kommunikationen til Kjøbstaden og ved den Afsetning, som dens Nærhed giver Anledning til osv., uden at de deltage i nogen af de Byrder, der ere knyttede til at drive Kjøbstadnæring. Et af den nedsatte Kjøbstadkommissionens allervermeste Andragender var netop derfor ogsaa det, at man ikke vilde tillade Nogen at drage Nytte af de fordelagtige Forhold, som Kjøbstaden giver, men som Kjøbstadborgerne ogsaa maa betale for, uden at han tillige kom til at udrede sin Part af Udgifterne dertil. Naar altsaa den ærede Minister henviste til de af ham nævnte tvende Kjøbstadborgere, saa henviste han netop til de Folk, mod hvilke Kjøbstæderne mest maa bede Lovgivningsmagten om at beskytte sig.

Der er blevet fremsat forskellige Oplysninger dels med Hensyn til Værmen og dels med Hensyn til Gjødningen. Den ærede Minister nævnedes saaledes, at det vistnok ikke var godt for Mælken, at Køerne vare fodrede med Værme, og at man derfor ikke kunde være sikker paa, at det var ønskeligt for det Hele, at Værmen i Kjøbstæderne anvendtes til Mælkfædning. I saa Henseende beder jeg dog erindret, at, naar man ikke kan faae Mælk, som er fremkommen ved andet Foder, saa tager man til Takke med den Mælk, som er fremkommen ved Værme, og i mange Kjøbstæder, som ingen Jord have, takker navnlig den mindre bemidlede Del af Arbejderbefolkningen sin Gud til, naar den ad den Vej kan faae den Drif, der er en Nødvendighed for Store og for Småa. I nationaløkonomisk Henseende stiller det sig altsaa maasse nok som mindre heldigt at fodre Mælkfædningen med Værme, men i det virkelige Liv tror jeg, at Forholdet er saaledes, at der er god Grund til ikke at tage

Anstød af denne Fodermethode, der er den eneste, ved Hjælp af hvilken man i mange Kjøbstæder kan tilveiebringe det Produkt, som der er Trang til. — Med Hensyn til Gjødningen, som iøvrigt Alle maa være enige om er et Biproduct af yderst ringe Værdi ved den hele Fabrikation, er det blevet sagt, at den hidtil koncentreret i og om Kjøbstæderne, fordi den er vanskelig flyttelig. Men, hvis vi lægge Brænderierne ud paa Landet, koncentrere vi jo blot Gjødningen om Brænderierne der, og det gjør altsaa i og for sig Eigemeget. Og dernæst maa man huske paa, at der rundt omkring Kjøbstæderne, navnlig forsaavidt de have Jord, er en Mængde Agerbrug, af hvilke der betales overordentlig høie Afgifter, og om hvilke man derfor ogsaa maa supponere, at de give et overordentlig godt Udbytte; men disse Agerbrug ere nu netop baserede paa at kunne faae Gjødning fra Brænderierne i Kjøbstæderne. Saadanne mindre Agerbrug kunne nemlig naturligtvis ikke selv holde et saadant Kreaturhold, at de kunne producere den fornødne Gjødning; den maa altsaa indkjøbes, og den kan netop faas fra Brænderierne i Kjøbstæderne. Dette giver saaledes i nationaløkonomisk Henseende et overordentlig godt Udbytte; thi man kan temmeligt sikkert maale Jordens Værdi og dens Udbytte efter den Afgift, som der svares deraf, og vi vide jo nu Alle, at det, at der kan gives saa overordentlig høie Afgifter af de paagældende Jorder, netop skyldes deres lette Udgang til Gjødning fra Kjøbstæderne.

Uagtet al den Glid, som Udvalgets Flertal har gjort sig, har det, som sagt, ikke kunnet stille sig anderledes for Samme, end at den Hovedsætning, som skulde bevirke, at man nu vilde kulbutere den nuværende Tilstand og søge at bringe Brænderierne ud paa Landet efter tidligere at have fastslaaet, at det var en Kjøbstadnæring, indeholder et Experiment, hvortil der ikke er Grund, da vi fremdeles maa fastholde, at denne Bedrift her i Landet ikke er hjemmehørende og ikke udvikler sig i nogen videre Grad paa Landet, saa at den trænger